

Анастасія Олексюк

*Науковий керівник – канд. іст. наук, професор Павлюк В. В.,
Національний університет “Острозька академія”*

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КНР В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ В СХІДНІЙ АЗІЇ

Стаття присвячена інтеграційним процесам в Східній Азії та місцю і ролі в них КНР, яка претендує на лідерство в регіоні за економічними та політичними впливами.

The article is devoted to the integration process in East Asia and the place and the role of The People's Republic of China, which claims to be a leader in the region's economic and political influence.

Статья посвящена интеграционным процессам в Восточной Азии и месту и роли в них КНР, претендующей на лидерство в регионе по экономическому и политическому влиянию.

Інтеграційні процеси в регіоні Східної Азії почали розвиватися ще з другої половини 80-х років через поглиблення економічної взаємозалежності країн, особливо в трикутнику “нові індустріальні країни – країни Південно-Східної Азії – Китай”. Однак незважаючи на зростання виробничого і інвестиційного потенціалу країн регіону, за темпами, глибиною і масштабністю інтеграційних процесів Східна Азія продовжувала відставати від інших регіонів світу. На заваді інтеграційним процесам в регіоні, особливо в 90-х роках, завжди ставали значні історичні розбіжності, політичні проблеми, різниця в рівнях економічного розвитку та територіальні питання у відносинах між країнами. Посилення економіки Китаю призвело до зміни цих механізмів – АСЕАН почав програвати йому в залученні нових інвестицій, а більшість західних і японських компаній почали переміщувати свої виробництва в КНР. В другій половині 90-х років виник економічний форум “АСЕАН+3” (АСЕАН і Японія, КНР, Республіка Корея), в рамках якого відбувалися багатосторонні контакти і тристоронні саміти Японія – КНР – Республіка Корея. На сучасному етапі, країни регіону розуміють необхідність закріплення економічних зв'язків з Китаєм, в результаті чого виникає

потреба у створенні Східно-Азійського регіонального економічного об'єднання за його участі [3]. В наслідок цього, сформувалися умови для активної економічної інтеграції в регіоні Східної Азії, і великими економічними інтеграційними проектами стали:

Формат Північно-Східна Азія (ПСА) – 3: створення зони вільної торгівлі між Японією, КНР, Республікою Корея. Після десятирічного періоду переговорів 13 травня 2012 року три найбільш розвинені економіки регіону оголосили про створення зони вільної торгівлі. Сумарний об'єм ВВП трьох країн на цей час становить більше 15 трлн доларів, вони володіють найбільшими світовими валютними запасами – близько 5 трлн доларів. Японія, Китай і Республіка Корея зосередили увагу на питанні активізації регіональної фінансово-економічної співпраці, посилення конвертованості національних валют та сприяння взаємного інвестування [2].

АСЕАН+3, або ЕАФТА – зона вільної торгівлі країн АСЕАН з Японією, КНР і Республікою Корея з перспективою створення у майбутньому Східно-Азійської Спільноти. Однак США та Японія побоюються зменшення впливу США за умови посилення Китаю.

АСЕАН+Китай – зона вільної торгівлі діє з 1 січня 2010 року і вважається найбільшою в світі, оскільки загальний ВВП країн складає близько 6 трлн доларів, товарооборот – 4,5 трлн доларів, а загальна кількість населення – близько 1,9 млрд людей [4].

АСЕАН+Японія – в 2012 році розпочалися переговори про створення зони вільної торгівлі [1].

Особливістю цього регіону є “ринковий”, а не політичний характер утворень задля досягнення економічної єдності при збереженні власних кордонів. В основному на розвиток інтеграційних процесів в регіоні впливає КНР, Японія та США, в результаті чого, найактивнішими і найпродуктивнішими стали дві форми регіонального співробітництва: АСЕАН+3 та Східно-Азійський саміт (АСЕАН+8).

До 1990-х років Китай був досить пасивним щодо створення і участі у регіональних інтеграційних об'єднаннях. Китай почав активніше діяти на регіональному рівні після азійської фінансової кризи 1997-1998 років, і вже в 2000 році змінює свою позицію щодо інтеграційних процесів у Східній Азії, проводячи переговори щодо двосторонньої преференційної торгівлі з країнами регіону [6]. КНР став другою найбільшою економікою світу в 2010 році, в результаті чого, зміцнилися його позиції як на глобальному, так і регіональному рівні. Китай є також найбільшим торговим партнером як Японії, так і Республіки Корея. Незважаючи на те, що КНР дотримується концепції “багатополярності”, він претендує на роль регіонального

лідера [2]. З цією метою Китай просуває ідеї економічної і фінансової інтеграції [1]. Домінування китайської економіки в регіоні та активне втілення політики нового регіоналізму країни, дозволяє говорити про зростання ролі Китаю, як чинника інтеграційних процесів в Східній Азії [6]. Про це також свідчить і той факт, що зараз найпотужнішою зоною вільної торгівлі в регіоні є АСЕАН+Китай. Чому сприяє і посилення позицій Гонконгу як офшорної зони з розрахунків в юанях, які в близькому майбутньому можуть перетворитися на валюту регіональних розрахунків [2].

Китай відіграє головну роль в сучасній системі Східно-Азійського регіоналізму, оскільки є також найбільшим імпортером і експортером в Азії. КНР зосередилася на втіленні політики створення зон вільної торгівлі в регіоні, і вже на 2010 рік, вона брала участь в укладенні договорів про регіональні зони вільної торгівлі з більш ніж 30 країнами. Китай також став першою країною регіону, яка розпочала втілення урядових ініціатив економічної інтеграції з АСЕАН, підписавши у 2001 році Рамкову угоду з АСЕАН. Це призвело до здійснення таких же дій іншими країнами, зокрема Японією та Республікою Корея. З іншої сторони, важко визначити країну-лідера в інтеграційних процесах, оскільки за це бореться як Китай, так і Японія, однак обидві країни ще не готові до цієї ролі. Китай, наприклад, хоч і здійснює активну економічну діяльність в регіоні, все ще не виробив системи цінностей, яку можна було б поширити у Східній Азії, характерну для найбільш розвинутих світових інтеграційних утворень. Хоча це не перешкоджає Китаю підтримувати утворення Східно-Азійської економічної спільноти для втілення його економічних і безпекових інтересів [7, 623-625].

Таким чином, можна зробити висновок, що КНР посідає центральну роль в розвитку інтеграційних процесів в регіоні Східної Азії, оскільки, перш за все, є другою найбільшою економікою світу і найбільшою економікою регіону, а також проводить активну зовнішню політику в напрямку будівництва регіональних інтеграційних утворень, як основний торгово-економічний партнер країн регіону. Однак, не можна говорити, що Китай посідає в цьому процесі головне місце, адже він продовжує боротьбу за лідерство з Японією та не готовий поглиблювати інтеграцію до найвищого рівня.

Список використаних джерел та літератури:

1. Курнишова Ю. В. Фактор суперництва в інтеграційних процесах Азії [Текст] / Ю. В. Курнишова // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1 (2). – С. 181-186.

2. Новое интеграционное трио в мировой экономике [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=459#top. – Название с экрана.

3. Особливості інтеграційних процесів у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.ebk.net.ua/Book/economics/soloninko_me/part7/702.htm. – Назва з екрана.

4. Официально открыта крупнейшая в мире зона свободной торговли [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://russian.people.com.cn/31518/6857663.html>. – Название с экрана.

5. “Сучасні тенденції регіоналізму в Східній Азії: можливості для України”. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/399/>. – Назва з екрана.

6. The Evolution of China’s Policy Stance on East Asian New Regionalism: A Trade Perspective [Electronic Resource]. –Access mode: URL: <http://aladinrc.wrlc.org/bitstream/handle/1961/10713/Wan,%20Yating-%20Spring%2012.pdf?sequence=1>. – Title from the screen.

7. Wang JiangYu China and East Asian Regionalism[Electronic Resource]/ Wang JiangYu // European Law Journal – 2011. – Vol. 17, No. 5. – P. 611–629.